

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliæ Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

15. An quando varietas opinionum versatur inter superiorem, & subditum
teneatur subditus obedire? Et an superior non possit iustè punire
subditum non obedientem ductum ad id opinione probabili? Ex p. ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

De Opinione probabili Ref. XIII. &c.

9

mentatur, non tamen necesse est ut id consularat, quod ipse indicat esse probabilem. Nam si interrogareur quid ipse sentiat, esse verius, vel probabilem, tunc debet consulere, quod ipse indicat esse verius, vel probabilem. Si autem solum interrogaretur de practica obligatione, potest siue consulere id tanquam licitum, quod ipse indicat esse minus probabile. Nam consilium magis spectat ad iudicium practicum, quam ad speculatum. Vnde sepe non solum recte, sed etiam melius faciet, ita consilendo, ut vel utilitatis proximi ratione habeat, vel id consilii, quod facilius, & cum minor pericula potest ab alio prestari. Hec Becanus, multum conductio pro resonib[us] casuum conscientiae.

3. Notandum est etiam, quod recte Vasquez in p. 2. disp. 62. c. 9. num. 47. & disp. 63. c. 3. num. 14. & Salas in p. 2. tr. 8. disp. unica, sect. 9. num. 85, notauit, tunc post virum doctum recta opinione, quam probabiliorem credit, iuxta probabilem consilere, quando pertinet consilium eximit, v. g. ab obligatione restitutionis, & alia quacunque, secus autem, quando ipsum ad quippiam obligat. Vnde non est audiendum Sanchez in summa, tom. 1. lib. 1. cap. 9. numero 21. qui contrarium docet.

RESOL. XIII.

An eo ipso, quod aliqua opinio in aliquo libro inueniatur impressa, existimanda sit probabile? Ex part. 9. tract. 7. & Misc. 2. Ref. 60.

§. 1. A D hoc dubium responderet Joseph Rocafull. In praxi Theolog. moral. tom. 2. part. 3. lib. 3. cap. 2. num. 20. Quod si liber si aliquius Doctoris iunioris, & moderni, debet opinio conferi probabilem; dum non confiteretur esse à Sede Apostolica, tanquam improbabilem. Et ratio est: quia, si ore tenus confutus Doctor gratis id doceret, doctrina illa esset probabile: ergo scriptis tradita, & typis mandata erit pro probabile habenda; maxime quia quod typis mandatur, magna circumspectione & attentione elaboratum praefumitur, & Doctorum virorum iudicio, ac censorum probatum est. Quod si liber sit aliquius Doctoris antiqui, non protinus illius opinio probabilem habenda est: nam potest esse antiquata iam, & à Sede Apostolica reprobata, & potest à Iunioribus aliqua ratio, lex, vel decretum maximam vim habens contra illam opinionem, & planè convincens esse fallam, animaduera esse, quibus tantibus antiqua illa opinio, quanvis, dum haec non constabant, esset probabile, nostro tempore improbabilem est facta. Ceterum, si istis nouiter animaduertitis contra antiquam opinionem, adhuc sint Doctores Neoterici, qui illam propugnant, & rationibus contrariai satisfaciant, & oppositas leges, sive decreta exponant, antiquorum opinio adhuc probabilitatem virom conseruare existimanda est. [Ita Rocafull.]

2. Sed hoc displicet Petro Marchant, in Tribun. Sacrament. tract. 3. iii. 5. quest. 5. vbi sic ait: [Pater, quām periculosem sit sequi querumlibet Authorum, & Doctorum opinionem ex sola autoritate, quod illas in suis libris referant, & permittantur imprimi; neque enim praeium, neque impressio, aut etiam censura euangeli permitteat librum, dat authoritatē opinionibus singulis, aut Authorum sententiis; quia in libro reperiuntur: neque liber ipse, ed quod approbat est, indicat omnes opiniones probatas; sed sufficit, quod liber, sive Author, nihil contra fidem, aut bonos mores apertere doceat, aut apertos errores leminet. In tantum vero eorum opiniones existimandas sunt, in quantum rationes sunt legi conformes, &

non plus.] Hec ille, cui quidem ego libenter adhaereo.

RESOL. XIV.

An autoritas unius Doctoris probi, & docti reddat opinionem probabilem? Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Ref. 30.

§. 1. A Ffirmatius responderet Angelus, Nautarius, Valentia, & Sa, quos citat & requirit Sanchez in summa tom. 1. lib. 1. cap. 9. num. 7. quia illa est opinio probabilis, quae non leui inmititur fundamento; sed autoritas viri docti, & p[ro]p[ri]o non est leui fundamentum, maxime si adducatur aliquam rationem probabilem, & eius opinio non sit contra communem, ergo, &c.

2. Sed hanc sententiam ita absolute prolatam non placet Laurentio de Portel in dub. Regular. ver. opinio eligenda, num. 4. & ideo illam limitat, ut vera sit in calvo novo nunquam ab aliis disputato, tunc enim quis poterit quietari cum dicto vnius tantum Theologi dicentes licere, & aliquam rationem habentis; focus in calvo à multis aliis ventilato, & pluribus rationibus, in contrarium ac Doctoribus munito; tunc a versu. Sed enim non est acquirendum vnius Doctoris dicto, obstantibus aliis multis, & Doctoribus, & rationibus, & sic est intelligendus D. Thom. cum dixit, posse aliquem acquiescere dicto solius Magistri, in calvo scilicet nunquam ab aliis ventilato, & cuius noni causus ipse Magister resolutionem colligit ex dictis ab aliis. Ita Portel.

3. Sed non desinam h[ic] adnotare sententiam affirmativam Sanchez sine illa limitatione, docete etiam absolute Merollam tom. 1. disp[ut]. 3. cap. 4. dub. 1. num. 4. Filiuclum tom. 2. tract. 21. cap. 4. num. 134. & alios.

4. Notandum est tamen h[ic] obiter cum Villalobos in summa tom. 1. tr. 5. 1. diff[er]. 7. n. 1. [Que la opinion de vn Doctor singular, que sustenta el valor del matrimonio ya hecho, como se funde en razon probable, se ha de preferir a la opinion de muchos, que la impugnen como dizien Hostiens. Iuan Andres Ancarano, Alexandro de Neuo in c. si vir de cognat. spir. y que esta doctrina de vn Doctor singular se extienda a qualquier otra causa p[ro]a lo dice Beroio in c. 1. num. 281. de confess.] Ita ille, cuius sententiam sequitur Castrus Palau in opere mortali tom. 1. disp. 2. punct. 1. n. 12.

RESOL. XV.

An quando varietas opinionum versatur inter superiorum, & subditum, teneatur subditum obedire?

Et an Superior non possit iuste punire subditum non obedientem ductum ad id opinione probabile? Ex part. 2. tr. 13. Ref. 10.

§. 1. A D hanc questionem responderet Villalobos in summa tom. 1. tract. 1. dub. 11. n. 12. Maledictus in p. 2. q. 19. art. 5. disp[ut]. 8. 6. §. dieo quarto. Saytus in Clavis Regia, lib. 1. c. 12. n. 6. Sanchez in summa, tom. 2. lib. 6. c. 3. n. 7. Turrianus in 2. 2. disp[ut]. 5. dub. 5. n. 9. Salas in p. 2. tom. 1. tr. 8. disp[ut]. unica, sect. 8. n. 76. & seq. Vasquez in p. 2. tom. 1. disp[ut]. 6. 2. num. 32. & seq. Lessius lib. 2. c. 11. dub. 9. num. 76. & seq. & distinguunt multos casus, quos refert, & impugnat Joannes Sanctius in finis selectis, disp[ut]. 33. per totam; vbi absolute probat ex multis hanc conclusionem, subditum non constringi obediere, quoties opinio aliqua probabile afferuerit, ipsum

Sup. hoc in res. feb. & ia tom. 7. tr. 1. ref. 135 & in tom. 9. tr. 2. ref. 133. §. 2. ad medium, cursive in alii §§. & ver. carum annotatio. num.

NON

seq. & legē
etiam alia
Ref. nota d.
etc. ref.

non teneri parere, siue illicitum esse quod præcipitur
& post multas rationes confirmat à simili, videlicet
quod penitens non tenetur obediere Confessorio con-
tra propriam opinionem ; reus cogatus in causa san-
guinis in delicto semiprobat, non tenetur responde-
re ; & tandem subditus, cui opinio est esse iniustum
tributum, non tenetur illud soluere. Nec asserit, au-
diendi sunt Sanchez, Sayris, & Turrianus, & alij
ibidem apud censentes, teneri subditum obtenerare,
si scđum opinionem habeat, quod sit illicitum, quod
sibi præcipitur : eo quod Superior non tantum habeat
ius inbedit res, quas subditus nouit esse licitas, & iux-
ta limites sua potestatis, sed etiam res viuenterias, quas
subditus non cognoscit evidenter illicitas, ultra po-
testatem superioris. Non inquam, audiendi sunt nam
hoc verum est, quando incidentia, & incerta cogni-
tio, quod videlicet sit illicitum, quod præcipitur, ori-
tur ex dubio, quod habeat subditus, in hoc enim ca-
su fatendum est teneri obediere, quia in dubiis melior
est conditio possidentis. Quando vero incidentia, seu
incertitudo non ex dubio, sed ex opinione oritur : tunc
subditus ius habet non parendi, quamvis non sit illi
evidens, esse illicitum, quod præcipitur. Sufficit nam-
que id probabiliter opinari, cum fas sit cuique proba-
bili opinione vti. Cæteras rationes pro hac firmanda
sententia inuenies apud ipsum Sancium, qui responderet
ad argumenta contraria : & tandem n. 43, concludit,
non posse iuste superiore punire subditum non obe-
dientem, dictum ad id probabili opinione : quia cum
tunc non obediendo minimè delinquit, & nullus dig-
nus sit pena, nisi ob culpam sit tunc non habere ius su-
periorem punitionis danda subditu. Ergo, &c. Ita su-
pradicetus Sancius, qui videns est, est enim vir doctil-
fimus & acutissimus : sed tu sequere primam opinio-
nem, tanquam communiorum, & probabiliorem.

RESOL XVI.

*An subditus possit non obediere precepto Superioris, quando prædictio
nem iudicat esse illicitum vel extra iurisdictionem?*

Et notatur, quod si sub opinione probabili est Superiorum non esse legitimum, v. g. quia legitime non est electus, vel ex alio capite, subditum non esse obligatum obediere. Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 31.

Que hic est
rls. antec-
dgos, & lege
ciam, al un
versitatis p*ri*
m*is* not, & in
to 5. 11. ex
sum. 115. Azorium tom. 1. lib. 2. cap. 17. quod 19. Salas
lata doct*ri*na 1. 1. tr*ad*. 8. disp. znic*s*. f*est*. 8. num. 76. & alios penes
ref. 11. sign*a*
ipsos, quia in tali casu, cum Superior habeat ius prac-
ter*it*, in §. Ne
piendi, nam saltet ex probabilitate mouetur; ergo
dicam primo,
subditus tenetur ei obredere, quia subditus tenetur pa-
sed leg*e* cam
tere, quoties ab*l*e*gu*e peccata*d* i*l* potest facere, vt est in
non pigeb*it* casu nostro.

2. Verum *loci citato* pro contraria sententia adduxi Ioannem Sancium, cui nunc addo Castrum Palauinum in *ope & morali* tom. 1. disp. 2. punct. 6. num. 5. quia licitum est subdito non parere Superiori praecipenti; quando est opinio probabilis non esse obligatum parere, vt docet Sanchez in *fumm.* tom. 2. libr. 6. cap. 3. num. 7. Sayrus in *clavi Regia lib.* c. 1. c. 12. num. 6. Turrius de *insti.* tom. 1. disput. 5. dub. 5. numero 9. Petrus Nauarra de *restit.* lib. 1. part. 2. dub. 13. num. 239. &c. alij. Sed quando est opinio probabilis non esse licitum quod praecipit Superior, vel esse extra eius iurisdictionem, est opinio probabilis non esse obligatum parere, ergo, &c. Probatur minor, quia proba-

ibilitas opinionis deobligantis subditum obediens, in
nullo alio capite efficaciori fundari potest, quam in
co, quod probabile sit rem imperatam illicitam esse,
vel extra Superioris iurisdictionem. Et confirmatur,
quia ideo, quando est probabilis opinio, non tenet
subditum obediens, deobligatur subditus ab obedientia,
in sententia Sanchez & aliorum DD. vbi supra, quia
possest Superioris in illa materia vocatur in dubium.
Sed similiter vocatur in dubium potest Superioris,
cum probabilis est opinio illicitum praepice, an
eius iurisdictionem excedens; ergo, &c. Deinde min-
quam Superior fuit in possessione imperandi illicitum,
aut excedens eius iurisdictionem, vt patet; sed et
probabile, v. g. tale praepicione est illicitum, vel
excedens eius iurisdictionem. Ergo est probabile non
habere Superiorum ius praepicendi; ergo est proba-
bile subditum non teneti obediens, & haec omnia ma-
teria multas alias rationes docet. Palau sibi supra dicit
& acutè & probabilitate, vt semper solet; & ad argu-
mentum adductum pro prima sententia responderet Su-
periorum habere ius praepicendi, quod est hictum
certò, & indubitabiliter; quod verò sub opinione tan-
tum licitum est, etiam sub opinione ius habet, & ita
hanc posteriorem sententiam ante Palau & Sancium
docuit ex almo Ordine Predicatorum Petrus Lechelm
tr. de statibus, vbi de Religiosis in communione, &c. sed
vt dixi, prima opinio est communior & probabilitas.

3. Non desumus hinc etiam adnotare Salas obispas ²⁹
n. 78. Lessium de iust. lib. 2. c. 4.1. dub. 9. num. 77. in fine
Lorca in 1.2.10.2. disp. 2.6.8. aduertere praeterea Sanc-
tum in selectis disp. 3. n. 1. Vafquez in 1.2. quaf. 1.9. art. 6.
disp. 6. c. 6. & alios, quos citat & sequuntur Palus loco
cit. num. 7. docere eritam quid si sub opinione proba-
bili est Superiorum non esse legitimum, quia v. g. non
legitimè est electus, vel ex alio capite, subditum non
est obligatum obedire, quia tunc non est possedit
certa Superioris, cum de eius possessione probabiliter
subditus dubitet; licet contraria sententia docet
Sanchez in summ. t.2. lib. 6. c. n. 29. sed utique op-
tione est probabilis.

RESOL. XVII.

An Rex possit bellum gerere ex opinione probabili, licet ab altero Rege possideatur Regnum, etiam cum opinione probabili? Ex p.2. tr.13. Rel.8.

S. 1. **D**ifficilis questio, & in praxi s^emp^t occurrent^s.
Negatiuam sententiam docet Villalobos in
sum. tom. 1. tr. 1. diff. 17 n. 6. & 7. vbi si afferit: [Quan-
do ay opiniones probables por am bas partes, no pue-
de el Principe mouer guerra contra oto, y si vn Rey
esta en possession, no pue de el otro mouer guerra con-
tra el, no solo quando ay probabilidad de opiniones, si no
aunque la suya sea mas probable, si no es, que sea
cierta.] Ia ille, & ante illum Valquez in p. 1. rem. 1.
diff. 6.4.c. 3. n. 1. Montefinibus etiam in p. 2. t. 1. diff. 23.
q. 5. n. 12.4. & alij.

2. Sed si opinio probabilis veretur circa illa, immatueram sententiam, contra praefatos Doctores, docet nouissimum Sanch. In suis *practicis disputacionibus*, disp. 45. mons. 8. & seq. ad illum, & multas pro hac firmatas sententia inuenies rationes. Et circa dubitationes praefestum materia, quando videlicet Reg posse gerere bellum, vide Beganum in *sum. Theol.* p. 3. c. 19. q. 8. Molinam de *inst. com.* t. 1. tr. 2. *disput.* 103. per rocam. Malde-
rum in p. 2. q. 19. art. 5. *disp.* 87. Lorcam in 2.2. *f. f. 1.*
disp. 53. Valent. *com.* t. *disp.* 53. q. 3. 1. 7. *l. p. 1.* 19. *B. 1.*
2. 9. 4. 40. 4. 41. *L. d.* 5. *Vegan* in *summ. iom.* t. 1. 11. 12. *c. 1.*
Salsas in p. 2. q. 2. 1. *trat.* 8. *dispu.* *unicas* f. 1. 1. 11. *Tutus*